

Висновки

Таким чином, нами була продемонстрована принципова можливість використання клітинно-автоматного алгоритму при розв'язанні задачі маршрутизації з обмеженою вантажопідйомністю з урахуванням транспортної інфраструктури регіону. Оптимізація маршрутів руху транспортних засобів під час розвезення продукції дозволить знизити непродуктивні витрати, що позитивно впливатиме на рентабельність та конкурентоспроможність підприємств.

Список використаних джерел

1. Пожидаев М. С. Алгоритмы решения задачи маршрутизации транспорта : дисс. ... канд. техн. наук: спец. 05.13.18 [Электронный ресурс] / Михаил Сергеевич Пожидаев. – Томск, 2010. – Режим доступа: <http://www.marigostra.ru/materials/disser.html>.
2. Слестников С.А. Применение метаэвристических алгоритмов для задачи маршрутизации транспорта / С.А. Слестников // Экономика и математические методы. – 2014. – Т. 50. – Вып. 1. – С.117-126.
3. Мацюк Н.О. Особливості розв'язання задачі комівояжера для підприємств гуртової торгівлі / Н. О. Мацюк // Вісник ХНУ. Економічні науки. – 2013. – №5. – Т.2. – С. 95-100.
4. Bjarnadottir A. S. Solving the Vehicle Routing Problem with Genetic Algorithms / Aslaug Soley Bjarnadottir. – Technical University of Denmark, 2004. – 127 p.
5. Мацюк Н. А. Решение задачи коммивояжера средствами клеточных автоматов / Н. А. Мацюк, В. В.

Жихаревич // Моделирование региональной экономики. – 2015. – №2(26). – С. 263–272.

6. Аладьев В.З. Классические однородные структуры. Клеточные автоматы / В.З. Аладьев. – Издательство Fultus Books, 2009. – 535 с.

7. Бандман О.Л. Клеточно-автоматные модели пространственной динамики / О.Л. Бандман // Системная информатика. – 2005. – Вып. 10. – С. 57-113.

8. Тоффоли Т. Машины клеточных автоматов: пер. с англ. / Т. Тоффоли, Н. Марголус. – М. : Мир, 1991. – 280 с.

9. Макаренко О.С. Моделирование руху пішоходів на основі клітинних автоматів / О.С. Макаренко, Д.А Крушинський // Системні дослідження та інформаційні технології. – 2010. – № 1. – С. 100-109.

10. Аноприенко А.Я. Использование клеточных автоматов для моделирования движения транспорта / А.Я. Аноприенко, Д.Ю. Плотников, Е.Ф. Малёванный // Збірка праць VI міжнародної науково-технічної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців «Інформатика та комп'ютерні технології», 2010. – С. 166-171.

11. Павленко М.А. Метод решения задачи прокладки маршрутов при управлении движением воздушного объекта / М.А. Павленко // Системы обработки информации. – 2014. – Вып. 5 (121). – С. 87-90.

12. Мацюк Н.О. Розв'язання задачі маршрутизації з використанням модифікованого мурашино-клітинно-автоматного алгоритму / В. В. Жихаревич, Н. О. Мацюк // Вісник економічної науки України. – 2016. – № 1(30). – С. 49–54.

О. П. Заруцька

д-р екон. наук

Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

**ДОСЛІДЖЕННЯ ВИВЕДЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ БАНКІВ З РИНКУ
З ВИКОРИСТАННЯМ СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ**

Постановка проблеми. Стабільність банківської системи є обов'язковою умовою економічної безпеки держави. Протягом останніх років відбувається так зване «очищення банківської системи», виведення з ринку значної кількості банків, що супроводжується відтоком коштів і втратою довіри вкладників. Нормативні підстави для виведення банків з ринку регулюються чисельними правовими актами [1-4; 6]. Аналіз наслідків масового виводу банків з ринку є важливою науковою та практичною задачею.

Дослідження структурно-функціональних характеристик банків, ліквідованих останніми роками та підсумкових змін банківської системи доцільно проводити з використанням інструментарію самоорганізаційних карт Кохонена, який забезпечує виявлення однорідних груп банків, залежно від їх профілю ризиків, переліку основних операцій, джерел отримання прибутку, структури основних статей балансу, особливостей клієнтської бази.

Аналіз досліджень і публікацій. Структурно-функціональний аналіз фінансової стійкості банків ґрунтується на традиційних підходах до оцінки причин

втрати ними платоспроможності і незабезпечення адекватного управління ризиками. Використання карт Кохонена для економіко-математичного моделювання ризиків банків та інших фінансових установ знайшло відображення у працях вітчизняних та іноземних вчених [7, 9]. У той же час широкі можливості та нерозкритий потенціал даного методу при вирішенні задачі виокремлення однорідних об'єктів для формалізації аналізу фінансової стійкості банківської системи та окремих банків потребує подальшого розвитку.

Метою статті є дослідження можливих якісних змін банківської системи при суттєвому кількісному скороченні банків за останні три роки. Запропоновано структурно-функціональний аналіз фінансової стійкості кожного із 80 банків, що перейшли до стадії ліквідації. Більшість з цих банків не мали відповідних ознак проблемності.

Виклад основного матеріалу. Динаміка основних банківських показників за останні три роки, представлена у табл. 1, свідчить про кількісні і якісні погіршення фінансового стану системи.

Основні показники діяльності банків України

№ з/п	Назва показника	01.01.2014 р.	01.01.2015 р.	01.01.2016 р.	01.10.2016 р.
1	Кількість діючих банків	180	163	117	100
2	з них: з іноземним капіталом	49	51	41	40
3	у тому числі зі 100% іноземним капіталом	19	19	17	17
4	Активи банків, млн грн	1 278 095	1 316 852	1 254 385	1 275 943
5	Регулятивний капітал, млн грн	204 976	188 949	130 974	135 700
6	Достатність (адекватність) регулятивного капіталу (Н2), %	18,26	15,6	12,74	13,78
7	Результат діяльності, млн грн	1 436	-52 966	-66 600	-12 596

Складено за даними статистики Національного банку України [11].

За період з 1 січня 2014 до 1 липня 2016 р. кількість банків скоротилася на 44%. Разом із скороченням кількості банків та банківських операцій, спостерігалось погіршення якості активів та зміна бізнес-стратегії для значної кількості учасників ринку. За цей час значно змінилася і структура активів та зобов'язань банків України, а також загальні обсяги банківських операцій. Скорочення основних статей балансу частково компенсовано зміною курсу національної валюти, оскільки залишки коштів в іноземній валюті збільшилися у перерахуванні до гривні. Наприклад, сукупний обсяг чистого кредитного портфелю банків, з урахуванням створених резервів на початку 2014 р. складав близько 800 млрд грн і за півтора роки скоротився до 666 млрд грн. Після перерахування залишків заборгованості у іноземній валюті за курсом на 01.01.2014 р., чистий портфель складає 436 млрд грн, що на 45% менше від початкового рівня. Скорочення кількості банків приблизно еквівалентно зменшенню активів, оскільки з ринку одночасно виводилися малі, середні і великі за розмірами банки.

Головна проблема полягає не в скороченні обсягів операцій, а у погіршенні якості активів вітчизняних банків та від'ємному фінансовому результаті їх діяльності. За станом на 1 жовтня 2016 р. сукупний збиток банківської системи дещо скоротився, що мало би свідчити про покращення фінансового стану, якщо не враховувати значне підвищення вимог до створення резервів під кредитні ризики, яке очікуються з початку 2017 р.

Відповідно до вимог «Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями», затвердженого Постановою Правління Національного банку України від 30.06.2016 р. №351, для розрахунку резерву використовуватиметься модель «очікуваних збитків», основана на поєднанні більш чітких загальних принципів та правил оцінки кредитного ризику [5].

Протягом останніх років відрахування банків до резервів під кредитні ризики є основною причиною збиткової діяльності. За 2013 р. ці витрати склали 24,5 млрд грн, у наступні два роки вони зросли до 97 та 88 млрд грн відповідно. Відношення обсягу створених резервів до кредитного портфелю за півтора роки зросло з 13 до 31%. Після впровадження нових стандартів розрахунку кредитних ризиків дане співвідношення зростатиме.

Слід підкреслити, що погіршення якісних показників системи відображає накопичені проблеми минулих років і поточний фінансовий результат не є ко-

ректним індикатором фінансового стану. Нами запропоновано методичку групування банків із близькими бізнес-стратегіями розвитку, так званий структурно-функціональний аналіз банківської системи, який дозволяє оцінювати фінансовий стан окремих банків та системи в цілому, а також сприяти ранньому реагуванню на виявлення підвищених ризиків. Дана методика використовує математичний апарат нейронних мереж, так званих самоорганізаційних карт Кохонена і забезпечує зручну візуалізацію розподілу ринку банківських послуг.

Групи банків поєднуються за структурою основних агрегатів активів, пасивів, доходів та витрат; за пріоритетами у наданні послуг; за рівнем та структурою основних видів банківських ризиків; за реакцією на зовнішні шоки. Такі однорідні структурно-функціональні групи банків (СФГБ), що протягом тривалого періоду поєднують банки із відповідними характеристиками, мають бути відокремленими та специфічними об'єктами аналізу фінансової стійкості системи та оцінки ризиків, які виникають на трьох різних рівнях: в окремому банку, в СФГБ та банківській системі в цілому [8].

Для оцінювання фінансової стійкості банків використана система з двадцяти трьох структурних індикаторів, розрахованих за даними оприлюдненої квартальної звітності. На основі аналізу карт Кохонена, побудованих послідовно на квартальні дати фінансових звітів банків починаючи з 2003 р., розраховується схематична карта розподілу банків на однорідні групи, що демонструє взаємне розташування груп, характеристики їх розмірів та середніх значень фінансових показників. У кластерах поєднуються близькі за значенням структурних індикаторів «образи» банків на різні звітні дати. Дослідження різних варіантів побудови карт із використанням достатньо деталізованих системних індикаторів показали, що конфігурація розташування груп банків на карті зберігається протягом тривалого часу, а зміни структурно-функціональних характеристик кожної групи демонструють об'єктивно існуючі відмінності цих груп.

На рисунку наведені карти Кохонена, побудовані за даними звітності банків України за станом на 01.01.2014 та на 01.10.2016 рр.

Загальні характеристики розподілу банків на карті майже не змінюються. Найбільша кількість банків зосереджена у центральній групі із відносно збалансованими показниками. Банки центральної групи (позначені на рисунку як **ц**) мають дещо підвищену частку корпоративних кредитів у активах, порівняно із ін-

шими групами. До центральної групи також можна віднести **ц-З/м** – банки із підвищеною часткою міжбанківських зобов'язань, **ц-А/м** – банки із значними міжбанківськими активами та **ц-А/ю** – банки із великими корпоративними кредитами. Із урахуванням усіх

СФГБ, наближених до центру, відтік банків із центральної частини карти за визначений період є найбільшим. Кількість банків кожної групи та сукупний розмір їх активів наведено у табл. 2.

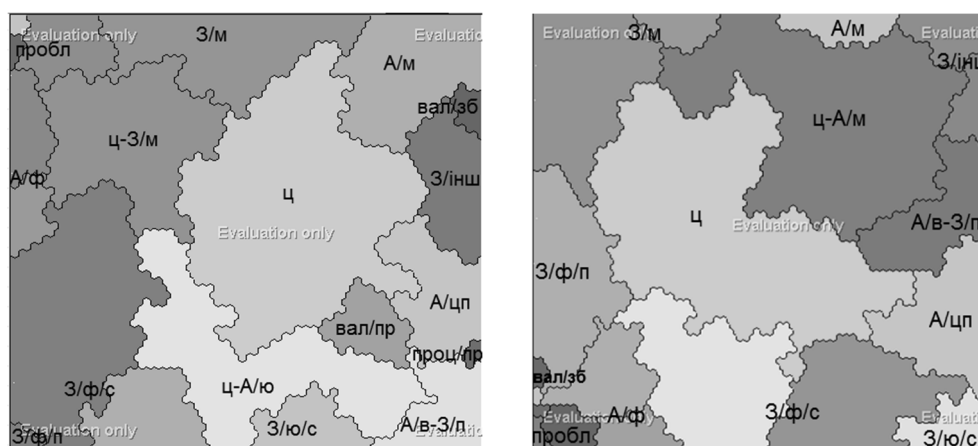

Рисунок. Порівняння розподілу банків на СФГБ за станом на 01.01.2014 та на 01.10.2016 рр. Примітка. Авторська розробка (складено автором на основі [11]).

Таблиця 2

Розподіл банків України на СФГБ за станом на 01.01.2014 та 01.10.2016 рр.

СФГБ	01.01.2014 р.		01.10.2016 р.		Динаміка	
	Кількість	Активи	Кількість	Активи	Кількість	Активи
ц	90	934 851	28	447 824	-62	-487 027
З/ф/с	27	20 779	20	17 963	-7	-2 816
З/м	9	125 994	7	176 649	-2	50 655
А/цп	11	108 760	19	433 487	8	324 726
А/ф	6	16 338	7	12 853	1	-3 485
А/в-З/п	7	5 104	6	39 954	-1	34 850
З/інш	6	10 136	1	132	-5	-10 004
А/м	10	8 630	1	2 007	-9	-6 623
З/ю/с	9	11 097			-9	-11 097
З/ф/п			10	144 780	10	144 780
вал/зб	2	1 657	1	295	-1	-1 361
пробл	3	34 749			-3	-34 749
	180	1278095	100	1275943	-80	-2 152

Складено автором на основі [11].

За неповні три роки більшість СФГБ скоротилася, як за кількістю банків, так і за розміром активів. Крім центральних кластерів, спостерігалось скорочення групи невеликих банків із підвищеним рівнем вкладів у пасивах (**З/ф/с**), міжбанківських зобов'язань (**З/м**) та активів (**А/м**), кептивних банків із підвищеними непроцентними зобов'язаннями (**З/інш**) та деяких інших груп. У той же час, зросла група банків із великою часткою цінних паперів у активах (**А/цп**) та поточних коштів фізичних осіб у зобов'язаннях (**З/ф/п**). Зазначені структурні зміни у системі відображають об'єктивні перетворення у бізнес-стратегіях банків: скорочення класичного кредитування, зростання частки ОВДП, особливо, у державних банках,

перехід до короткострокової ресурсної бази при поширенні платіжних карток та інших новітніх платіжних інструментів.

Оскільки загальні співвідношення розмірів СФГБ та розміщення груп на карті останніми роками принципово не змінювалися, можна стверджувати про збереження багатьох традиційних характеристик ринку банківських услуг і після проведення його «очищення». Наприклад, залишаються майже незмінними СФГБ із підвищеними високоліквідними активами і поточними зобов'язаннями (**А/в-З/п**), де зосереджені банки, орієнтовані на комісійні доходи від операцій із готівкою. Певні ризики пов'язані із роботою банків із великими споживчими кредитами (**А/ф**), цінними па-

перами (А/цп). Протягом усього періоду спостережень, з 2003 р. виведення з ринку представників СФГБ супроводжується перерозподілом функцій та відокремленням груп, що зберігають ключові характеристики.

У табл. 3 наведено характеристику банків «першої хвилі» ліквідації у 2014 р. Банки упорядковані за роз-

міром активів, відповідно до класифікації НБУ за масштабними групами (найменші банки 4 групи розподілені за активами до одного та більше млрд грн). Також у таблиці надано відомості про СФГБ, до яких належали ліквідовані банки.

Таблиця 3

Характеристика банків, ліквідованих у 2014 р.

№ з/п	Назва	Масштабна група	Характеристика СФГБ
1	БРОКБІЗНЕСБАНК	найбільші (1 група)	корпоративні кредити
2	ФОРУМ	великі (2 група)	споживчі кредити
3	АКТИВ - БАНК	середні (3 група)	корпоративні кредити
4	ЄВРОГАЗБАНК	середні (3 група)	комісійні операції
5	ПІВДЕНКОМБАНК	середні (3 група)	комісійні операції
6	АКТАБАНК	середні (3 група)	корпоративні кредити
7	ДАНІЕЛЬ	малі (4 гр), >1 млрд грн	цінні папери
8	ЗОЛОТІ ВОРОТА	малі (4 гр), >1 млрд грн	вклади
9	МЕРКУРІЙ	малі (4 гр), >1 млрд грн	вклади, валюта
10	АВТОКРАЗБАНК	малі (4 гр), >1 млрд грн	вклади
11	УКР.ФІН.СВІТ	малі (4 гр), >1 млрд грн	вклади
12	ЧБРР	малі (4 група)	вклади, валюта
13	МОРСЬКИЙ	малі (4 група)	міжбанківські активи
14	РЕАЛ БАНК	малі (4 група)	вклади
15	ІНТЕРБАНК	малі (4 група)	цінні папери
16	ЗАХІДІНКОМБАНК	малі (4 група)	вклади, валюта
17	ФІНРОСТБАНК	малі (4 група)	вклади
18	ПРОМЕКОНОМБАНК	малі (4 група)	вклади
19	СТАРОКІЇВСЬКИЙ	малі (4 група)	вклади
20	УКРКОМУНБАНК	малі (4 група)	вклади
21	ПРАЙМ-БАНК	малі (4 група)	комісійні операції
22	ІНТЕРКРЕДИТБАНК	малі (4 група)	вклади
23	СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ	малі (4 група)	комісійні операції

Складено автором на основі [5].

Серед ліквідованих у 2014 р. банків найбільшу частину складають малі банки 4 групи, які спиралися на кошти фізичних осіб, як основу ресурсної бази (12 із 23 банків). Для більшості з цих банків причиною ліквідації стала непрозора структура власності – ключовий чинник проведення «очищення системи». Деякі з банків ліквідовані через нефінансові підстави: співпраця з країною-агресором, розташування у Донецькому регіоні або Криму. Окремі банки проводили ризикові операції з купівлі та продажу іноземної валюти та потрапили у СФГБ із збитками від операцій з валютою. Крім того, 4 банки із 23 спеціалізувалися на роботі з готівкою та отриманні комісійних доходів. Для таких банків традиційно високоліквідні активи і

поточні зобов'язання перевищували середній рівень у системі. Діяльність банків, орієнтованих на комісійні доходи від операцій з готівкою, супроводжується підвищеними операційними ризиками і потребує посиленого контролю з боку фінансового моніторингу.

Враховуючи значну орієнтацію банків першої хвилі на кошти вкладників, у 2014 р. в системі розпочався масовий відтік вкладів, що підсилювався нестабільним курсом національної валюти. Подорожчання ресурсів, погіршення стану позичальників, загальна економічна кризи посилили проблеми банківської системи. У 2015 р. кількість ліквідованих банків зростає майже вдвічі. Перелік ліквідованих у 2015 році банків наведено у табл. 4.

Таблиця 4

Характеристика банків, ліквідованих у 2015 р.

№ з/п	Назва	Масштабна група	Характеристика СФГБ
1	2	3	4
1	НАДРА	найбільші (1 група)	споживчі кредити
2	ДЕЛЬТА БАНК	найбільші (1 група)	споживчі кредити
3	ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ	найбільші (1 група)	корпоративні кредити
4	ВІЕЙБІ БАНК	великі (2 група)	корпоративні кредити
5	ІМЕКСБАНК	великі (2 група)	корпоративні кредити
6	КРЕДИТПРОМБАНК	великі (2 група)	вклади, валюта
7	КИЇВСЬКА РУСЬ	великі (2 група)	корпоративні кредити
8	ЗЛАТОБАНК	середні (3 група)	корпоративні кредити

1	2	3	4
9	УКРБІЗНЕСБАНК	середні (3 група)	комісійні операції
10	УКР.ПРОФЕС.БАНК	середні (3 група)	комісійні, валюта
11	СОЮЗ	середні (3 група)	корпоративні кредити
12	УКРІНБАНК	середні (3 група)	корпоративні кредити
13	МІСЬК.КОМ. БАНК	малі (4 гр), >1 млрд грн	вклади
14	ЕКСПОБАНК	малі (4 гр), >1 млрд грн	цінні папери
15	КІІВ	малі (4 гр), >1 млрд грн	проблемний
16	КАМБІО	малі (4 гр), >1 млрд грн	цінні папери
17	БГ БАНК	малі (4 гр), >1 млрд грн	вклади, валюта
18	ЕНЕРГОБАНК	малі (4 гр), >1 млрд грн	вклади, валюта
19	ДЕМАРК	малі (4 гр), >1 млрд грн	вклади, валюта
20	УКРГАЗПРОМБАНК	малі (4 гр), >1 млрд грн	комісійні операції
21	ЮНІОН СТАНДАРД	малі (4 гр), >1 млрд грн	комісійні, валюта
22	АВАНТ-БАНК	малі (4 гр), >1 млрд грн	комісійні, валюта
23	ВСЕУКР.БАНК РОЗВ.	малі (4 гр), >1 млрд грн	цінні папери
24	ІНТЕГРАЛ	малі (4 гр), >1 млрд грн	вклади, валюта
25	КАПІТАЛ	малі (4 гр), >1 млрд грн	вклади
26	НАЦ. ІНВЕСТИЦІЇ	малі (4 гр), >1 млрд грн	вклади
27	ТК КРЕДИТ	малі (4 гр), >1 млрд грн	комісійні операції
28	АКСІОМА	малі (4 група)	комісійні операції
29	МЕЛІОР БАНК	малі (4 група)	комісійні операції
30	УНІКОМБАНК	малі (4 група)	комісійні операції
31	ПОРТО-ФРАНКО	малі (4 група)	комісійні операції
32	ГРІН БАНК	малі (4 група)	комісійні операції
33	ЛЕГБАНК	малі (4 група)	вклади
34	РЕНЕСАНС КАПІТАЛ	малі (4 група)	споживчі кредити
35	ПРОФІН БАНК	малі (4 група)	вклади
36	СТАНДАРТ	малі (4 група)	цінні папери
37	УКООПСПІЛКА	малі (4 група)	цінні папери
38	СТОЛИЧНИЙ	малі (4 група)	вклади
39	НАЦ.КРЕДИТ	малі (4 група)	споживчі кредити
40	РАДИКАЛ	малі (4 група)	вклади
41	КОНТРАКТ	малі (4 група)	вклади
42	ПРЕМІУМ	малі (4 група)	вклади
43	БАНК СОФІЙСЬКИЙ	малі (4 група)	вклади
44	ВЕЛЕС	малі (4 група)	комісійні операції
45	ПЕТРОКОММЕРЦ	малі (4 група)	цінні папери

Складено автором на основі [5].

Значний перелік ліквідованих банків характеризується різноманітними характеристиками. Сім банків із 45 належать до великих (1-3 група за розміром активів), орієнтовані на корпоративне кредитування і пов'язані із ним ризики. Лише чотири ліквідовані банки мали великий портфель споживчих кредитів. Слід зазначити, що група банків із підвищеною часткою споживчих кредитів належить до ризикованого сектору і цей перелік міг бути більшим, якби не відбулася своєчасна зміна структури активів окремих банків. Дванадцять малих та середніх банків спеціалізувалися на отриманні комісійних від роботи з готівкою: перелік банків із підвищеними операційними ризиками у 2015 р. не збільшився проти 2014 р. 15 малих банків спиралися на вклади фізичних осіб, як основу ресурсної бази, їх ліквідація негативно вплинула на довіру до системи, хоча розміри цих банків незначні. Шість банків четвертої масштабної групи мали підвищену частку цінних паперів у активах. Лише один банк із ліквідованих у 2015 р. належав до структурно-функціональної групи проблемних банків.

Характеристики банків, наведених у табл. 4, суттєво відрізняються між собою. Представлені майже усі СФГБ, за виключенням групи З/м, залежних від міжбанківських ресурсів, до якої входять, переважно, банки з іноземними інвесторами. Слід підкреслити, що детальне пояснення причин ліквідації будь-якого банку, потребує не лише аналізу фінансових показників, а й відомостей про структуру власності, клієнтську базу, встановлені випадки недостовірності звітності та порушення економічних нормативів тощо. Структурно-функціональний аналіз дозволяє продемонструвати неоднорідність проблем банків, що виводилися з ринку та заміщення їх функцій іншими.

Перелік банків, які перейшли до стадії ліквідації за 9 місяців 2016 р., наведений у табл. 5.

Найбільшу частину складають малі банки із надлишковими активами і комісійними доходами (5 із 12). На третьому році «очищення» системи банки із підвищеними операційними ризиками ще залишаються на ринку, що підтверджують дані табл. 2 (група А/в-З/п). Також серед 12 ліквідованих банків 4 мали підвищений рівень цінних паперів у активах. Слід звернути увагу, що СФГБ із значним рівнем цінних паперів

А/шп займає велику частку у структурі ринку і за станом на 01.10.2016 р. Відповідна концентрація ризиків

потребує посиленого контролю з боку банківського нагляду.

Таблиця 5

Характеристика банків, ліквідованих у 2016 р.

№ з/п	Назва	Масштабна група	Характеристика СФГБ
1	РОДОВІД БАНК	середні (3 група)	проблемний
2	ФІН.ІНІЦІАТИВА	середні (3 група)	комісійні операції
3	ХРЕЩАТИК	середні (3 група)	цінні папери
4	ФІДОБАНК	малі (4 гр), >1 млрд грн	цінні папери
5	ЄВРОБАНК	малі (4 гр), >1 млрд грн	цінні папери
6	БАНК ЮНІСОН	малі (4 група)	цінні папери
7	МИХАЙЛІВСЬКИЙ	малі (4 група)	споживчі кредити
8	СМАРТБАНК	малі (4 група)	комісійні операції
9	ІНВЕСТ-ТРАСТ.БАНК	малі (4 група)	комісійні операції
10	ФІНАНС БАНК	малі (4 група)	комісійні операції
11	КЛАСИКБАНК	малі (4 група)	міжбанківські активи
12	ПАТ Держзембанк	малі (4 група)	комісійні операції

Складено автором на основі [5].

За результатами проведеного аналізу не виявлено чітких і беззаперечних ознак причин ліквідації банків. Ліквідовані банки належали до різних СФГБ, тобто мали різні профілі ризиків. Для детального і продуктивного аналізу фінансового стану кожного банку необхідно досліджувати конкретне місце на карті, особливості бізнес-стратегії, причини зміни траєкторії тощо. Наприклад, розміщення біля ліквідованого банку може свідчити про наявність спільних проблемних ознак. Більш детальний опис методики структурно-функціональних груп можна знайти у роботі [8].

Висновки

В умовах економічної та фінансової кризи довіра до банківської системи є ключовою вимогою розвитку. Виведення банків з ринку є одним із інструментів банківського регулювання та нагляду, використання якого має підпорядковуватися забезпеченню стабільності банківської системи. Необґрунтовані та непрозорі рішення щодо ліквідації мають наслідком судові рішення щодо повернення банків на ринок [9], що завдає величезних втрат для вітчизняної фінансової системи. Враховуючи значний соціальний резонанс кожного випадку виведення банків з ринку, необхідно відслідковувати системні наслідки процедур ліквідації.

Аналіз фінансової стійкості ринку доцільно проводити з використанням великої кількості показників та сучасних методик дослідження банківських ризиків, як СФГБ-метод, який дозволяє вивчати відхилення структурних характеристик банків кожної СФГБ від середніх значень банків збалансованої групи. Достатньо формалізований апарат виокремлення однорідних банківських груп надає широкі можливості приймати обґрунтовані рішення в системі банківського регулювання та нагляду.

Список використаних джерел

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
2. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV [Електронний ре-

сурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

3. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23.02.2012 р. № 4452-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>.

4. Положення про застосування Національним банком України заходів впливу: Постанова Правління НБУ від 17.08.2012 р. №346 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0845-01>.

5. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова Правління Національного банку України від 30.06.2016 р. №351 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>.

6. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління НБУ від 28.08.2001 р. №368 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.

7. Дебок Г. Анализ финансовых данных с помощью самоорганизующихся карт : пер. с англ. / Г. Дебок, Т. Кохонен ; Нац. фонд подготовки кадров. – М.: АЛЬПИНА, 2001. – 317 с.

8. Заруцька О. П. Банківський нагляд з використанням структурно-функціонального аналізу: теорія, світовий і вітчизняний досвід: монографія / О. П. Заруцька. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2013. – 379 с.

9. Матвійчук А.В. Аналіз та прогнозування розвитку фінансово-економічних систем із використанням теорії нечіткої логіки / А.В. Матвійчук. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 208 с.

10. Суд вернул на рынок 9 зомби-банков — НБУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://antikor.com.ua/articles/140810-sud_vernul_na_rynok_9_zombi-bankov_nbu.

11. Фінансова звітність банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=64097.